

# Leeswijzer-3

**Amendementenoverzicht**

**156<sup>e</sup> Algemene Vergadering**

23 september 2023



## De volgende amendementen worden zaterdag 23 september tijdens de 156e Algemene Vergadering van de VVD in stemming gebracht:

Amendementnummer 35.....	2
Amendementnummer 38.....	2
Amendementnummer 39.....	3
Amendementnummer 40.....	4
Amendementnummer 192.....	5
Amendementnummer 209.....	5
Amendementnummer 217.....	6
Amendementnummer 228.....	6
Amendementnummer 230.....	7
Amendementnummer 237.....	7
Amendementnummer 238.....	8
Amendementnummer 239.....	8
Amendementnummer 242.....	9
Amendementnummer 280.....	10
Amendementnummer 282.....	10
Amendementnummer 290.....	11
Amendementnummer 296.....	12
Amendementnummer 312.....	12
Amendementnummer 335.....	13
Amendementnummer 351.....	14
Amendementnummer 412.....	14
Amendementnummer 416.....	15
Amendementnummer 420.....	15
Amendementnummer 424.....	16
Amendementnummer 443.....	17
Amendementnummer 464.....	17
Amendementnummer 465.....	18
Amendementnummer 466.....	19
Amendementnummer 472.....	19
Amendementnummer 475.....	20
Amendementnummer 489.....	20
Amendementnummer 494.....	21
Amendementnummer 519.....	21
Amendementnummer 520.....	22
Amendementnummer 541.....	23
Amendementnummer 496.....	23
Amendementnummer 497.....	24
Amendementnummer 498.....	24
Amendementnummer 499.....	25
Amendementnummer 544.....	25
Amendementnummer 558.....	27

## Hoofdstuk 1: Grip op een veranderende wereld

*Er zijn geen amendementen voor hoofdstuk 1 in stemming gebracht.*

## Hoofdstuk 2: Een vuist tegen onvrijheid

### Amendementnummer 35

**Indiener:** Leon Scholten, Elisa van der Plas, Machel Nuyten-Tjondronegoro

**Netwerk:** 's-Gravenhage

**Regelnummers:** 1949 - 1949

**Type:** Schrappen

#### Originele tekst:

Ook passen we vaker het volwassenenstrafrecht toe bij 16- en 17-jarigen die zeer ernstige gewelds- en zedenmisdrijven plegen.

#### Aanpassing:

Schrappen zin 1949

#### Toelichting:

Onduidelijk wie "we" en wat "vaker" is. Deze beslissing ligt namelijk bij de rechtbank. Beoogt deze zin deze beslisruimte te beperken? Hoe dan ook houdt de rechter rekening met het ontwikkelingsniveau van de verdachte, niet de ernst van het strafbare feit. De recidive van 16- en 17-jarigen die niet op volwassen niveau functioneren wordt namelijk kleiner met jeugdstrafrecht, omdat dit gericht is op het bijsturen van gedrag. Vanaf 16 jaar kan al volwassenenstrafrecht worden toegepast bij een volwassen ontwikkeling waardoor dit niet geldt.

**Advies:** Ontraden

#### Toelichting advies:

De rechter kan nu al in uitzonderlijke omstandigheden kiezen om een 16- of 17-jarige te berechten volgens het volwassenenstrafrecht, volgens artikel 77b Sr. Dat gebeurt echter vrijwel nooit. In minder dan 5% van alle moord- en doodslagzaken bij 16- en 17-jarige ouders wordt het volwassenenstrafrecht toegepast. En ook alle 16- en 17-jarigen die voor verkrachting én een geweldsmisdrijf zijn veroordeeld tussen 2005 en 2019, zijn allemaal berecht volgens het jeugdstrafrecht. Uit onderzoek van het WODC uit 2022 bleek dat de behoefte bestaat bij een aantal officieren van justitie en rechters om de straffen in het jeugdstrafrecht te verhogen en daarbij ook te onderzoeken in hoeverre rechters vaker artikel 77b Sr zouden kunnen toepassen. Daarbij gaat het hen niet altijd alleen om een behoefte om zwaarder te kunnen straffen, in het kader van vergelding en generale preventie, maar ook om gebruik te kunnen maken van een 'een dikkere stok achter de deur'. De passage in het verkiezingsprogramma is open geformuleerd en laat ruimte voor een uitwerking waarbij niet de ruimte van rechters onnodig wordt ingeperkt, maar juist wordt verruimd om bij de meest zware misdrijven meer rekening te houden met de stok achter de deur, de veiligheid van de samenleving en de belangen van slachtoffers en nabestaanden. Daarom ontraden wij dit amendement.

### Amendementnummer 38

**Indiener:** Mauk Bresser, Thomas Pauwels, Pim Tolmeijer

**Netwerk:** Groningen

**Regelnummers:** 2100 - 2100

**Type:** Wijziging

**Originele tekst:**

We wachten de resultaten van de experimenten gesloten coffeeshopketen af, voordat we een definitief besluit nemen over het vervolg hiervan.

**Aanpassing:**

Eenieder heeft in grote mate de vrijheid zelf de keuze te maken wel of geen drugs te willen gebruiken, zolang er verantwoordelijk wordt omgegaan met deze vrijheid en er geen sprake is van schade aan derden.

Het gedoogbeleid ondermijnt de rechtstaat en wordt daarom afgeschaft. Cannabis en hasj worden volledig gelegaliseerd,

Coffeeshops dienen hun waar legaal te kunnen verkopen. Er dient een verruiming in de eisen en de regels voor coffeeshops te komen.

**Toelichting:**

Het programma wat er nu ligt komt op voor veiligheid. Een ondermijnend gedoogbeleid past hier niet bij. Na de wietproef is het belangrijk dat de legalisatie van cannabis en hasj spoedig zullen volgen.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

De indieners schetsen een situatie waar we nog niet op vooruit willen lopen. Om over te gaan tot slimme regulering van cannabis is het echt noodzakelijk het experiment af te wachten en niet vooruit te lopen op de uitkomsten.

Daarbij komt dat wanneer Nederland zou overgaan tot regulering, heel veel andere landen dat niet zullen doen. Hierdoor zou Nederland juist aantrekkelijker kunnen worden voor drugscriminelen.

Daarom kunnen we niet anders dan het amendement ontraden.

## Amendementnummer 39

**Indiener:** Florian Bos

**Netwerk:** Utrecht

**Regelnummers:** 1896 - 1896

**Type:** Toevoegen

**Originele tekst:**

**Aanpassing:**

Sluiten van de criminele achterdeur.

Door softdrugs als verboden middel uit het strafrecht te halen wordt het illegale verdienmodel achter deze drugs weggehaald. Met gereguleerde productie snijden we de criminele banden door die coffeeshops moeten onderhouden en kunnen we de focus leggen op bestrijding van internationale drugshandel. Verkoop en kwaliteitscontroles van cannabis worden streng gereguleerd en de overheid heft er accijns en belasting op.

**Toelichting:**

We zetten in op repressie, preventie en het versterken van de strafrechtketen. Maar tegelijkertijd dwingen met het gedoogbeleid een coffeeshop om zaken te doen met zware criminelen. De aanpak van ondermijning en drugscriminaliteit kan daarom niet zonder het reguleren van de productie van cannabis. De achterdeur moet dicht! Alleen zo halen we het verdienmodel van criminelen onderuit, kunnen we internationale drugshandel bestrijden, invloed uitoefenen op THC-waarden, belasting heffen en eindelijk grip krijgen op de schimmige tweespalt waarin het Nederlandse softdrugsbeleid zich nu bevindt.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

Graag verwijst het Hoofdbestuur voor een nadere toelichting naar de toelichting bij amendement 38.

## Amendementnummer 40

**Indiener:** Joachim Jansen

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Justitie en Veiligheid

**Regelnummers:** 1887 - 1891

**Type:** Wijziging

### Originele tekst:

\* Voorlichting over drugs(criminaliteit).

Een effectieve preventieaanpak betekent ook dat de overheid drugsgebruikers wijst op hun eigen verantwoordelijkheid.

Veel drugsgebruikers zijn zich er niet bewust van dat hun vraag een aanbod in stand houdt in een business die gerund wordt door meedogenloze criminelen.

Hier is een actieve voorlichtingscampagne voor nodig, waarbij samengewerkt zal moeten worden met maatschappelijke partners en werkgevers.

### Aanpassing:

Aanpak drugs(criminaliteit).

Het gebruik van harddrugs moet niet normaal zijn. Drugsgebruikers houden systeem van vraag en aanbod in stand en business die gerund wordt door gewelddadig en meedogenloze criminelen in binnen en buitenland. Dit raakt de veiligheid van de gewone Nederlander en tast onze structuren aan. Naast aanpak van criminele netwerken gaan wij ook de gebruikers van harddrugs aanpakken. Het bijvoorbeeld snuiven van een lijntje cocaïne levert de gebruiker een strafblad op. Ook zetten wij in op preventie d.m.v. voorlichtingscampagnes, waarbij samengewerkt zal moeten worden met maatschappelijke partners en werkgevers.

### Toelichting:

Aanpak van ondermijning en criminele samenwerkingsverbanden in Nederland kan niet zonder het aanpakken van harddrugsgebruikers. Men kan zich afvragen of het normaal gevonden moet worden dat studenten met een app harddrugs kunnen bestellen en gebruiken. Dat sommige hooggeplaatste ambtsdragers de overtuiging hebben dat cocaïne gelegaliseerd moet worden is een gevaarlijke zaak.

**Advies:** Ontraden

### Toelichting advies:

Uitgangspunt van het beleid is dat we inzetten op het doorbreken van criminele verdienmodellen.

Daarom hebben we begrip voor de keuze van Politie en OM de hele kleine gebruikershoeveelheden van harddrugs bezit niet te bestraffen, maar in sommige gevallen alleen af te nemen.

Het vergt onevenredig veel politiecapaciteit om op alle festivals dit uitgangspunt van beleid nu los te laten en de Politie iedereen te laten beboeten voor het snuiven van cocaïne, waardoor ze in bepaalde gevallen geen VOG meer kunnen krijgen.

Daarom is nu eerst een aanpak nodig die zowel is gericht op repressie (aanpak van uithalers, dealers en criminele kopstukken) en preventie dmv de voorlichtingscampagnes.

Uiteraard moet op werkplekken binnen de overheid wel een zerotolerancebeleid gelden. En we verzwaren ook de straffen voor drugsgebruik in het verkeer.

## Hoofdstuk 3: Nederlands talent

*Er zijn geen amendementen voor hoofdstuk 3 in stemming gebracht.*

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3

## Hoofdstuk 4: Brood op de plank



### Amendementnummer 192

**Indiener:** Iwein Borm

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Financiën

**Regelnummers:** 2543 - 2544

**Type:** Schrappen

**Originele tekst:**

Tevens wil de VVD dat Nederland net zoals het Verenigd Koninkrijk een mkb-bank opricht. Die bestaat uit het efficiënter vormgeven van huidige instituties.

**Aanpassing:**

Schrappen

**Toelichting:**

Doel van deze paragraaf is om de toegang tot kapitaal voor het mkb te verbeteren. In regel 2542 staat al dat zal worden ingezet op het vergroten van non-bancaire financiering.

Deze zinnen, die pleiten voor een nieuwe staatsbank en voor het omvormen van o.a. Invest-NL naar een soort MKB-staatsbank, zijn in tegenstrijd met regel 2542, omdat ze juist opnieuw voor bancaire financiering pleiten.

Voor gezonde bedrijven met gezonde balans en voldoende zekerheden is er geen probleem met het aantrekken van bancaire financiering. Dus hoeft er ook door de staat geen staatsbank opgetuigd te worden. Laat de markt dat lekker doen.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

Het is in het huidige financieringslandschap voor voornamelijk kleine ondernemers lastig om financiering te krijgen. Om te kunnen voldoen aan de financieringsbehoefte van ondernemers gaan we het niet alleen redden met non-bancaire financiering. Derhalve is het ook van belang dat ondernemers aanspraak kunnen maken naar bancaire-financiering. Op dit moment voorziet de markt daar nog niet voldoende in, dus is het van belang om een MKB-bank op te richten voor met name kredieten tot 250.000.

### Amendementnummer 209

**Indiener:** Jeroom Remmers, Mauk Bresser

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Liberaal Groen

**Regelnummers:** 2658 - 2660

**Type:** Wijziging

**Originele tekst:**

\* Bevorderen gelijk speelveld.

We proberen regelgeving zoveel mogelijk in te voeren met andere landen.

We zetten ons in om te voorkomen dat landen om ons heen producten met lagere standaarden kunnen importeren.

**Aanpassing:**

Bevorderen gelijk speelveld. We proberen regelgeving zoveel mogelijk in te voeren met andere landen. We zetten ons in om te voorkomen dat landen om ons heen producten met lagere standaarden kunnen importeren. De industrie CO2-tax geldt vanaf 2026 zonder uitzonderingen ook voor de retail voor broeikasgassen van voedsel en non-food.

**Toelichting:**

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



Er geldt sinds 2021 voor de industrie een CO<sub>2</sub>-tax die geïnd wordt door de Nederlandse Emissie Autoriteit. De uitzondering die nu geldt voor de retail (en grote foodservices) kan vanaf 2026 worden opgeheven, t.b.v. een gelijk speelveld voor beprijzing van alle broeikasgassen in deze sector. Zo krijgt de retail een prikkel voor reductie, wat hard nodig. Volgens een PBL studie uit 2019 zorgt voedsel voor 35 Mton CO<sub>2</sub> eq. emissie, waarvan 19 Mton via dierlijke producten. De heffingsopbrengst kan worden ingezet om klimaatvriendelijk voedsel goedkoper te maken.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

Met de voorstellen uit het verkiezingsprogramma willen we onze voedselproductie in Nederland verder verduurzamen, zodat deze in balans is met de draagkracht van de omgeving. We willen dat alle sectoren daar aan gaan bijdragen, zo ook de retail. Echter zijn we geen voorstander van een extra CO<sub>2</sub>-belasting op voedsel per 2026 zoals voorgesteld door de indieners.

## Amendementnummer 217

**Indiener:** Iwein Borm

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Financiën

**Regelnummers:** 2698 - 2698

**Type:** Toevoegen

**Originele tekst:**

Daarom moeten strengere nationale koppen bovenop EU-wetgeving vermeden worden en zetten we in op EU-wetgeving die de Europese interne markt verder harmoniseert.

**Aanpassing:**

Bestaande nationale koppen (goldplating) worden teruggedraaid voor een beter vestigingsklimaat. Op die manier bevorderen we onze concurrentiepositie.

**Toelichting:**

Op een aantal gebieden, waaronder in de financiële sector en op fiscaal gebied, heeft Nederland nationale verzwaringen op Europese regelgeving geplaatst (goldplating). Door dit wetgevingsbeleid is ons (fiscale) vestigingsklimaat van een positieve in een negatieve vestigingsfactor veranderd en laten veel snelgroeiende bedrijven ons links liggen. We kunnen ons niet het vertrek van nog meer multinationals permitteren en willen juist dat Nederland weer de 'Gateway to Europe' wordt. Door bestaande nationale koppen (goldplating) op Europese regelgeving, waaronder de Wbfo, af te schaffen, dragen we bij aan een beter vestigingsklimaat.

**Advies:** Strekking overnemen

**Toelichting advies:**

"Daarom moeten strengere nationale koppen bovenop EU-wetgeving vermeden worden en zetten we in op EU-wetgeving die de Europese interne markt verder harmoniseert. Bij de evaluatie van reeds ingevoerde maatregelen wordt nadrukkelijk getoetst op het effect op het vestigingsklimaat." | Strekking overnemen i.v.m. samenvoegen amendementen 216 + 217.

## Amendementnummer 228

**Indiener:** Dop van Ulzen, Bram Cool

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Liberaal Groen

**Regelnummers:** 2741 - 2741

**Type:** Schrappen

**Originele tekst:**

Ook verlagen we de accijnzen op benzine, zodat autorijden betaalbaar blijft.

**Aanpassing:**

# Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



zin schrappen

## **Toelichting:**

De VVD staat voor de klimaatdoelen en voor 'de vervuiler betaalt'. Het is van groot belang om hierin consistent te zijn. Accijnzen omlaag doen staat hier haaks op. Daarnaast zijn deze inkomsten van belang voor de Rijksbegroting.

**Advies:** Ontraden

## **Toelichting advies:**

Zonder aanvullende maatregelen is sprake van een zeer sterke stijging van de brandstofaccijnzen. De VVD doet daarnaast voorstellen in haar programma om te zorgen dat de klimaatdoelen gehaald worden, de mobiliteit te verduurzamen en elektrisch rijden te stimuleren. Voorkomen dat de betaalbaarheid van autorijden voor een gemiddeld gezin onder druk komt, is daarom niet hetzelfde als de klimaatdoelen aan de kant schuiven.

## **Amendementnummer 230**

**Indiener:** Wouter Verduyn, Donald Kreiken, Nick Ottens

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Liberaal Groen

**Regelnummers:** 2743 - 2745

**Type:** Wijziging

## **Originele tekst:**

\* Lagere belasting op de energierekening.

De energiebelasting in Nederland hoort tot een van de hoogste van Europa, terwijl de rekeningen ook al hoog zijn.

Wij willen de belasting op de energierekening verlagen.

## **Aanpassing:**

Kosten van energie binnen de perken houden. Voor huishoudens of bedrijven die hun energierekening niet of nauwelijks kunnen betalen, zet de VVD in op gericht (koopkracht)beleid.

## **Toelichting:**

De VVD staat voor de klimaatdoelen, voor zuinig omgaan met energie. Energiebelasting omlaag doen voor alle huishoudens en MKB-bedrijven staat hier haaks op. Bovendien leidt het tot een forse inkomstenderving voor de overheid.

**Advies:** Ontraden

## **Toelichting advies:**

Het is feitelijk onjuist dat een verlaging van de energiebelasting altijd tot extra uitstoot leidt. Zo leidt een verlaging van de EB op elektriciteit juist tot een verduurzamingsprikkel. De VVD staat voor de klimaatafspraken en doet daar in het hoofdstuk 'een schone toekomst' een groot aantal voorstellen voor.

## **Amendementnummer 237**

**Indiener:** Karin Thomas, Jarno Dakhorst en Brigitte van der Burg

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Economische Zaken en Innovatie

**Regelnummers:** 2814 - 2814

**Type:** Wijziging

## **Originele tekst:**

We willen dat werkenden, in overleg met werkgevers, meer vrijheid krijgen om hun werk en leven in te richten zoals zij dat zelf willen.

## **Aanpassing:**



# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



We willen dat werkenden, in overleg met werkgevers, meer ruimte krijgen om hun werk en leven in te richten zoals zij dat zelf willen, waarbij werkgevers meer vrijheid krijgen om contracten aan te passen.

## **Toelichting:**

Naast de werknemer behoort ook de werkgever meer flexibiliteit te krijgen. (Zoals bij een eerder amendement ook aangegeven.) Op dit moment bepaalt regelgeving dat indien 3 maanden lang een urencontract wordt overschreden -bijv. er wordt door een weekendhulp 3 maanden lang 30 uur i.p.v. de contractuele 24 uur gewerkt-, het contract van de werknemer automatisch verandert in een (in dit voorbeeld) 30-uren contract. Ook indien de werknemer in de 4e maand slechts 24 of ter 16 uur ingedeeld wordt; er moet na 3 maanden structureel 30 uur per maand worden uitbetaald. Het is terecht dat de werknemer weet waar deze aan toe is. Echter, indien de overheid de werknemers de optie wil geven tot meer vrijheid, dan moet de overheid dit soort regels los laten om de werkgevers de mogelijkheid te geven om werknemers die flexibiliteit te kunnen bieden. Het probleem is veroorzaakt door de overheid. Dit wordt niet opgelost met het tekstvoorstel om de werkenden die vrijheid te geven. De overheid moet hier aan de slag met de bestaande regels voor werkgevers.

**Advies:** Strekking overnemen

## **Toelichting advies:**

De insteek van het amendement wordt gedeeld. Naast meer ruimte voor werkenden om hun werkzame leven zelf in te richten moet er ook voor ondernemers de ruimte zijn om als goed werkgever op te kunnen treden. Die insteek komt ook terug in andere voorstellen in deze paragraaf. Het voorstel is om dit amendement te verwerken door middel van de aanpassing die in amendement 186 wordt voorgesteld, namelijk door in plaats van de in dit amendement voorgestelde toevoeging de toevoeging "en waarbij werkgevers op een meer flexibele manier werkzaamheden kunnen laten invullen." te doen in de inleiding. De ruimte die werkgevers geboden dient te worden kan namelijk ook toezien op iets anders dan het in overleg met de werknemer aanpassen van het arbeidscontract.

## **Amendementnummer 238**

**Indiener:** Karin Thomas, Jarno Dakhorst en Brigitte van der Burg

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Economische Zaken en Innovatie

**Regelnummers:** 2815 - 2815

**Type:** Schrappen

## **Originele tekst:**

Daarbij moet meer ruimte zijn voor verzoeken van werkenden voor flexibelere werktijden.

## **Aanpassing:**

[Zin schrappen]

## **Toelichting:**

Strekking staat al in regel 2814.

**Advies:** Ontraden

## **Toelichting advies:**

De toevoeging dient als illustratie en verwijst bijvoorbeeld naar de problematiek van 'gedwongen deeltijders': mensen die wel graag meer uren zouden willen werken, maar bijvoorbeeld vanwege CAO-bepalingen geen extra uren toegewezen (kunnen) krijgen of zoeken naar manieren om extra werken te combineren met zorgtaken. Dit is in lijn met de insteek van het verkiezingsprogramma om meer werken lonender te maken: hier moet dan ook in de arbeidsrelatie ruimte voor geboden worden.

## **Amendementnummer 239**

**Indiener:** Erik L. Daae

**Netwerk:** Wassenaar

**Regelnummers:** 2849 - 2849

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



**Type:** Toevoegen

**Originele tekst:**

We zorgen dat het pensioen voor jong en oud goed geregeld is en geven mensen zoveel mogelijk ruimte om hun pensioen te organiseren op een manier die past.

**Aanpassing:**

Daartoe wordt bevorderd dat interne overdracht gepensioneerden (carve out) mogelijk wordt gemaakt.

**Toelichting:**

Zoals aangenomen door bestuur en ALV met motie P1 op 19-11-2022.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

Gedurende de periode naar het nieuwe pensioenstelsel wordt deze transitie voortdurend gemonitord. Naar aanleiding van de motie van de ALV heeft de Kamerfractie middels een motie tijdens het pensioendebat afgedwongen dat ook gemonitord wordt of een carve-out nodig blijkt. De eerste resultaten worden begin 2024 verwacht. Die willen we eerst afwachten en daarmee komt het amendement nu nog te vroeg, omdat de noodzaak tot keuzevrijheid elders ook benadrukt wordt.

## Amendementnummer 242

**Indiener:** Ruud Luchtenveld

**Netwerk:** Senioren in de Samenleving

**Regelnummers:** 2858 - 2859

**Type:** Schrappen

**Originele tekst:**

Als fondsen bij beleggingskeuzes andere overwegingen dan rendement voor deelnemers laten prevaleren, moeten zij aantonen dat dit een breed gedragen wens onder hun deelnemers is. Deelnemers die er anders over denken moeten binnen het fonds meer vrijheid krijgen om die keuze niet te maken.

**Aanpassing:**

Bovenstaande tekst 2858 en 2859 volledig schrappen.

**Toelichting:**

De te schrappen passages 2858 en 2859 zijn strijdig met de juiste stelling in regel 2857 "Pensioenfondsen moeten een hoger pensioen creëren en zich onthouden van politiek". Het gaat om geld van pensioengerechtigden en nu nog werkenden die verplicht deelnemen aan pensioenfondsen. Daarom moeten pensioenfondsen zich onthouden van activisme.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

Met de voorgestelde tekst beogen we om de positie van deelnemers juist te versterken. Op dit moment is het feitelijk zo dat rendement niet altijd leidend lijkt te zijn. Naast het feit dat we dit willen tegengaan, willen we de genoemde extra waarborgen opwerpen om gepensioneerden en hun belangen hier tegen te beschermen. Met het amendement wordt hun positie juist verzwakt, zeker zolang het uiteindelijke doel (focus op rendement) nog niet behaald is.

## Hoofdstuk 5: Fijn wonen en vlot doorrijden

### Amendementnummer 280

**Indiener:** Martin Wörsdörfer, Ruud Luchtenveld en Jeroen Verwoort

**Netwerk:** 's-Gravenhage

**Regelnummers:** 3139 - 3139

**Type:** Schrappen

**Originele tekst:**

We beperken de stijging van lokale belastingen door een landelijk maximumpercentage per gemeente voor de stijging van de OZB.

**Aanpassing:**

Schrappen zin 3139

**Toelichting:**

Als VVD zijn we de partij die zich verzet tegen overbodige bemoeienis van de landelijke overheid. Dat geldt voor onze inwoners, instellingen en ondernemers, maar ook voor de lokale overheid. De OZB is één van de voornaamste knoppen waar de gemeente aan kan zitten. Deze maatregel is een forse ingreep in de autonomie van gemeenten, een ingreep waardoor de vrije beleidsruimte van onze lokale overheid verder wordt ingeperkt. Vrije beleidsruimte die door het Rijk aan de uitgavenkant al sterk wordt beperkt. Heb vertrouwen in alle lokale VVD'ers en verzwaar het juk van het Rijk niet!

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

In het verleden is via een macro-norm en een benchmark woonlasten geprobeerd om de lastenontwikkeling voor burgers en mkb'ers te matigen. Dit is vooralsnog weinig effectief gebleken, wat resulteert in zeer grote uitschieters tussen individuele gemeenten (zie bijv.: <https://www.eigenhuis.nl/nieuws/veh-woonlasten-in-kwart-van-gemeenten-meer-dan-50-omhoog>). Bedoeld is om een sturingsinstrument te introduceren dat de positie van de raad om langjarig financieel beleid te voeren versterkt en belastingverhogingen van soms tientallen procenten te voorkomen.

### Amendementnummer 282

**Indiener:** Philip van Veller cs

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Financiën

**Regelnummers:** 3139 - 3139

**Type:** Wijziging

**Originele tekst:**

We beperken de stijging van lokale belastingen door een landelijk maximumpercentage per gemeente voor de stijging van de OZB.

**Aanpassing:**

Omdat we de disbalans tussen taken en inkomsten van gemeenten oplossen, kunnen stijgingen van de OZB bij gemeenten worden gemaximeerd.

**Toelichting:**

Doordat de Rijksoverheid aan gemeenten bijvoorbeeld op het gebied van jeugdzorg geen structurele zekerheid heeft gegeven, worden gemeenten nu min of meer gedwongen om enorme OZB-verhogingen door te berekenen om het begrotingsgat voor 2026 op te vullen.

## ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



Zodra de disbalans tussen taken en inkomsten in voldoende mate is opgelost en de uitkering van het gemeentefonds stabiel is geworden, verdwijnt de noodzaak tot grote OZB-stijgingen wegens een onbetrouwbare Rijksoverheid.

Dan blijft nog over aan de ene kant de wens tot een betrouwbare (en dus ook stabiele) lokale overheid (waar van jaar tot jaar de lokale belastingen niet teveel van mogen stijgen), en aan de andere kant de autonomie van de lokale bestuurslaag.

Door -na het oplossen van de disbalans- een maximumstijging van de OZB bij gemeenten in te voeren wordt een rem gezet op té grote beleidsveranderingen en wordt een iets grotere implementatietijd afgedwongen. Dat geeft de lokale democratie ook weer de gelegenheid om zich te laten gelden.

Hangt samen met amendementen Van Veller cs op 2748, 3139 en 4165-4168. Bestuur pleit voor invoering ingezetenenheffing op 2748.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

In het verleden is via een macro-norm en een benchmark woonlasten geprobeerd om de lastenontwikkeling voor burgers en mkb'ers te matigen. Dit is vooralsnog weinig effectief gebleken, wat resulteert in zeer grote uitschieters tussen individuele gemeenten (zie bijv.:

<https://www.eigenhuis.nl/nieuws/veh-woonlasten-in-kwart-van-gemeenten-meer-dan-50-omhoog>).

Bedoeld is om een sturingsinstrument te introduceren dat de positie van de raad om langjarig financieel beleid te voeren versterkt en belastingverhogingen van soms tientallen procenten te voorkomen.

### Amendementnummer 290

**Indiener:** Robin Kersbergen

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Mobiliteit en Leefomgeving

**Regelnummers:** 2933 - 2933

**Type:** Toevoegen

**Originele tekst:**

Zo zorgen we ervoor dat de bouw van nieuwe wegen doorgang kan vinden, zodra er nieuwe stikstofruimte is.

**Aanpassing:**

\* Maximumsnelheid terug naar 130km/h

De verlaging van de maximumsnelheid overdag heeft niet geleid tot meer stikstofruimte voor de bouw, daarom willen we dat 130km/h weer de norm wordt.

**Toelichting:**

De tijdelijke maatregel van de verlaging van de maximumsnelheid op de snelwegen overdag heeft niet geleid tot meer stikstofruimte voor de bouw dus wordt de verlaging opgeheven en de maximumsnelheid weer 130 km/h.

Achtergrondinfo: een rechterlijke uitspraak heeft in april 2022 een streep gezet door het marginale beetje besparing dat de maatregel op zou leveren. Daarmee staat er geen enkel voordeel meer tegenover deze maatregel. <https://nos.nl/artikel/2426648-woningbouw-in-de-knel-na-nieuwe-stikstofuitspraak-rechter>

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

De snelheidsverlaging heeft wel degelijk geleid tot stikstofruimte. Deze is ingezet voor MIRT-projecten en woningbouw. Het klopt dat de stikstofruimte voortvloeiend uit de snelheidsverlaging thans niet meer ingezet kan worden voor verdere toestemmingverlening; dat wil helaas niet zeggen dat we weer 130 km/u kunnen rijden. Immers zal dat meteen weer leiden tot een verhoogde stikstofuitstoot en daarmee ten koste gaan van andere economische ontwikkelingen, zoals het legaliseren van PAS-melders of de aanleg van nieuwe woningen en infrastructuur. Uiteraard willen we - wanneer mogelijk - weer 130 km/u kunnen rijden, maar op dit moment kiezen wij er voor om de inzet van vrijkomende, schaarse stikstofruimte anders te prioriteren."

## Amendementnummer 296

**Indiener:** Niels Braal, Kirsten Muller, Aart Jan Spoon

**Netwerk:** Voorne

**Regelnummers:** 2951 - 2958

**Type:** Schrappen

### Originele tekst:

\* We gaan toe naar een nieuw stelsel.

In de toekomst werken we toe naar een stelsel van betalen naar gebruik waaraan iedereen, ook bij gebruik van elektrisch vervoer, bijdraagt.

We verhogen de belasting op de auto daarbij niet.

Betaalbaarheid voor middengroepen en ondernemers is dus randvoorwaardelijk aan dit systeem.

Het is immers rechtvaardig dat zij baat hebben bij schoner rijden.

Het tarief is niet gebonden aan de tijd en de plek waar je de auto gebruikt.

Een spitsheffing voor hardwerkend Nederland is dus niet aan de orde.

Ook houden we oog voor de betaalbaarheid van de auto in de regio.

### Aanpassing:

Tekst totaal schrappen

### Toelichting:

\* Het is niet mogelijk met rekeningrijden de lasten evenwichtig te verdelen onder alle autogebruikers.

Gelijktijdig gaat rekeningrijden in tegen de vrijheid om je te verplaatsen

\* het argument dat kilometerheffing nodig is omdat een toenemend aantal elektrische auto's niets bijdragen, kan ook met een belastingtarief worden opgelost

\* in dit verkiezingsprogramma moeten onze liberale partij-idealen staan: dat betekent: "GEEN REKENINGRIJDEN!!!"

**Advies:** Ontraden

### Toelichting advies:

We zijn het met de eendiener eens dat het gebruik van de auto niet te veel mag kosten. We zijn het ook met de indieners eens dat autorijders niet op grote kosten gejaagd mogen worden. Door betalen naar gebruik in te voeren willen we er echter voor zorgen dat iedereen, dus ook elektrische rijders, bijdragen aan het gebruik van de weg. Het betalen per gereden kilometer moet wel op een eerlijke manier gebeuren. We houden oog voor de regio. Ook zorgen we ervoor dat het systeem niet gebonden is aan het moment wanneer de auto wordt gebruikt, of de tijd dat de auto wordt gebruikt. We moeten het amendement ontraden, maar we willen absoluut oog houden voor de betaalbaarheid van de auto.

## Amendementnummer 312

**Indiener:** Rob Koster

**Netwerk:** Haarlemmermeer

**Regelnummers:** 3039 - 3042

**Type:** Wijziging

### Originele tekst:

Ook moet Schiphol zo snel mogelijk een natuurvergunning krijgen.

We houden vast aan de hervormingsplannen van de luchthaven.

In deze plannen houden we oog voor vrachtluchten.

Als vliegtuigen stiller en schoner worden, kan Schiphol groeien.

### Aanpassing:

Schiphol moet zo snel mogelijk een natuurvergunning krijgen die passend is bij een acceptabele bedrijfsomvang die perspectief biedt voor de sector. Het Aldersakkoord is hierbij richtinggevend. Van

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



daaruit verduurzamen en vergroenen wij de sector en houden we oog voor vrachtluchten. Als vliegtuigen stiller en schoner worden, kan Schiphol groeien binnen nog op te stellen kaders.

## **Toelichting:**

Schiphol is en ook de natuur is. Feitelijk is heel Nederland in de afgelopen 2.000 jaar ontwikkeld in strijd met de natuur. Natuur is onmogelijk meetbaar te maken en bij te sturen. Alleen voorwaardelijk kan je aan de randen kaders stellen. Louter roepen dat je een natuurvergunning moet afgeven zonder de gevolgen voor de betrokken sector te kennen is iets waar je maatschappelijk nooit uitkomt. Door de natuurvergunning te koppelen aan het bestaande Aldersakkoord creëren we een duidelijk basiskader voor alle betrokkenen.

**Advies:** Deels overnemen

## **Toelichting advies:**

We begrijpen de insteek van de indiener, maar willen benadrukken dat het bovenal van belang is dat Schiphol zo spoedig mogelijk een natuurvergunning krijgt. Daar moeten we onze aandacht op vestigen. Voorstel voor tekstwijziging is als volgt: "Ook moet Schiphol zo snel mogelijk een natuurvergunning krijgen die passend is bij een acceptabele bedrijfsomvang. We houden vast aan de hervormingsplannen van de luchthaven. Van daaruit vuurduurzamen en vergroenen wij de sector en houden we oog voor vrachtluchten. Als vliegtuigen stiller en schoner worden, kan Schiphol groeien binnen nog op te stellen kaders."

## **Amendementnummer 335**

**Indiener:** Niels Braal, Kirsten Muller, Aart Jan Spoon

**Netwerk:** Voorne

**Regelnummers:** 3128 - 3129

**Type:** Schrappen

## **Originele tekst:**

\* We werken aan een Kooprechtwet.

Elke huurder van een sociale huurwoning krijgt een wettelijk recht om de eigen huurwoning te kopen.

## **Aanpassing:**

Deze regels totaal schrappen:

\*We werken aan een kooprechtwet.

Elke huurder van een sociale huurwoning krijgt een wettelijk recht om de eigen huurwoning te kopen.

## **Toelichting:**

\* de gemeenten hebben doelen gesteld om het volume sociale huur te vergroten. Dit beleid werkt de verkeerde kant op.

\* gemeenten doen veel moeite om afspraken te maken om het aanbod huurwoningen te beschermen, dit voorstel doorkruist deze afspraken

\*versplinterde complexen zijn niet werkzaam voor corporaties en verhuurders. Dit werkt verduurzaming en realisatie van nieuw aanbod tegen

\* dit voorstel gaat in tegen regel 3165: "we zorgen dat het voor kleine verhuurders aantrekkelijk blijft een huis te verhuren"

\* deze verkapte verplichte onteigening gaat in tegen onze eigen liberale partijbeginselen.

\* er zijn maatregelen getroffen om scheefwonen tegen te gaan, door dit beleid kan de scheefwoner zijn huurwoning kopen

\*nieuwbouw van sociale huurwoningen zorgen vaak voor een onrendabele top; door deze woningen te verkopen, zorgt dat ervoor dat de gemeentelijke bijdrage niet ten goede komt aan de juiste doelgroep

**Advies:** Ontraden

## **Toelichting advies:**

Er zijn meerdere amendementen op dit punt ingediend. In het VKP willen we iedereen de kans geven om de vruchten te plukken van eigen woningbezit. Zo bouwen we aan een stevige middenklasse. Uiteraard moet er in de Kooprechtwet oog zijn voor mogelijke versplintering van complexen. Een oplossing zou kunnen zijn om de wet eerst betrekking te laten hebben op kleine complexen of grondgebonden woningen. Daarnaast moet voorkomen worden dat huurders met een zeer hoog

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



inkomen de woningen kunnen kopen, ook hier kunnen we nadere eisen aan stellen in het VKP. Deze eisen worden extra opgenomen, maar dit amendement moet dus worden ontraden.

## Amendementnummer 351

**Indiener:** Bram Bornhijm  
**Netwerk:** 's-Gravenhage

**Regelnummers:** 3176 - 3180  
**Type:** Schrappen

### Originele tekst:

\* We pakken scheefhuur aan.

Er komt een jaarlijkse inkomenstoets voor sociale huurwoningen om te zien of de gevraagde sociale huur nog gepast is.

Mensen die een te hoog inkomen hebben, betalen een hogere huur tot de marktconforme huur. Zo gaan de woningen naar de mensen die deze het hardst nodig hebben.

### Aanpassing:

Schrappen zinnummer 3176 t/m zinnummer 3180

### Toelichting:

Het automatisch laten meestijgen van de huur met het inkomen van de huurder(-s) in een sociale huurwoning is geen effectieve maatregel.

Het vertaalt zich namelijk in een de facto verhoging van de marginale belastingdruk, waar nu mensen met een beneden modaal inkomen al vaak tot wel 70% van elke euro extra die ze verdienen kwijt zijn aan de combinatie van meer inkomstenbelasting en een verlaging van de toeslagen, zou dit met dit voorstel verder stijgen door een toename van de huur van de sociale huurwoning.

Hierdoor ontmoedigen we iedereen in een sociale huurwoning om te ondernemen, samen te wonen of meer uren te werken. Allemaal zaken die we nodig hebben om onze economie te doen groeien, het personeelstekort aan te pakken of de woningnood terug te dringen.

Het probleem van scheefwonen is er eentje van een gebrek aan doorstroming en een slechte aansluiting van de sociale huursector op de vrije sector en de koopsector in combinatie met een enorm

tekort aan sociale huisvesting waardoor wachtlijsten oplopen tot wel meer dan tien jaar. Zittende huurders zijn dus gebaat bij het blijven huren van een sociale huurwoning. Alleen door het aanzienlijk uitbreiden van de (sociale) woningvoorraad en het beter laten aansluiten van de sociale en vrije-/koopsector kunnen we zorgen dat de doorstroom weer op gang komt.

**Advies:** Ontraden

### Toelichting advies:

We zijn het met de indieners eens dat doorstroom pas echt op gang komt wanneer er veel meer gebouwd gaat worden. Dat neemt niet weg dat het HB vast wil houden aan de aanpak ten aanzien van scheefhuur. Scheefhuur zorgt ervoor dat een sociale huurwoning voor de mensen die het het hardst nodig hebben niet beschikbaar is. Zodoende moet het HB dit amendement ontraden.

## Hoofdstuk 6: Een schone toekomst

### Amendementnummer 412

**Indiener:** Iwein Borm  
**Netwerk:** Thematisch Netwerk Financiën

**Regelnummers:** 3412 - 3412  
**Type:** Toevoegen



# Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



## Originele tekst:

Die ambitie gaan we waarmaken met liberale klimaatvoorstellen.

## Aanpassing:

De VVD is de meest duurzame partij van Nederland omdat we de meest realistische koers zetten. Dat doen we door investeringen in verduurzaming alleen goed te keuren indien deze zich binnen maximaal 20 jaar terugverdienen.

## Toelichting:

Zonder terugverdientijd integraal bij een investeringsbeslissing te betrekken is het investeren in verduurzaming vooral een alles of niet discussie zonder een gezond verstand ijkpunt bij wat nog uitlegbaar is.

De 20 jaar terugverdientijd gaat niet over bijvoorbeeld de aanleg van nieuwe (kern)energiecentrales, het opwaarderen van het stroomnet of het opslaan van CO2. Daarvoor geldt uiteraard een langere terugverdientijd.

Dit gaat wel om hoe de overheid in brede zin in haar eigen organisatie en als opdrachtgever verduurzaming meeneemt in haar business cases. Plat gezegd: vink alleen die elementen op het verduurzamingslijstje aan die zich binnen 20 jaar terugverdienen, en neem bij de bepaling daarvan ook de evt. externe effecten mee.

**Advies:** Ontraden

## Toelichting advies:

Zoals de indiener in de toelichting al aangeeft zijn er een aantal voorbeelden waarvoor dit amendement niet hoeft te gelden (zoals het elektriciteitsnet). Bij innovaties en pilots is het ook lastig te zeggen of de investering zich wel of niet terug gaat verdienen. Daarom is het beter om liberaal klimaatbeleid als uitgangspunt te nemen dan een bepaalde terugverdientermijn.

## Amendementnummer 416

**Indiener:** Cees van den Oosten

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Mobiliteit en Leefomgeving

**Regelnummers:** 3434 - 3435

**Type:** Schrappen

## Originele tekst:

Zo schaffen we de belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband af en zetten we ons in voor een Europese kerosinebelasting.

Mocht dat niet lukken, dan doen we dat met onze buurlanden.

## Aanpassing:

Regel 3435 schrappen: "Mocht dat niet lukken, dan doen wij dat met onze buurlanden."

## Toelichting:

Schrappen i.v.m. met strijdigheid met 3350:

"De VVD wil maatregelen bij voorkeur Europees nemen, omdat dit effectiever is dan alleen nationaal beleid en het zorgt voor een gelijk speelveld in de EU"

Wij moeten voorkomen dat Nederlandse burgers en bedrijven zoals KLM op achterstand worden gezet t.o.v de EU en alleen in Nederland vliegen en vracht weer duurder wordt.

**Advies:** Ontraden

## Toelichting advies:

Het is apart dat er op benzine wel btw wordt geheven, maar op lucht- en scheepvaartbrandstoffen niet. Tegelijkertijd willen we ook ons vestigingsklimaat goed houden. Daarom willen wij het eerst Europees regelen, maar als dat niet lukt met buurlanden (VK, FR, DUI, BE)

## Amendementnummer 420



# Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



**Indiener:** Michiel Mensink en Monique van der Sanden

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Economische Zaken en Innovatie

**Regelnummers:** 3449 - 3454

**Type:** Wijziging

## Originele tekst:

\* We zetten in op meer windenergie op zee in 2040.

In 2031 is er momenteel 21GW aan Wind op Zee gepland.

Om die ontwikkeling door te trekken zullen we nu plannen moeten maken voor 2040.

Een deel van deze capaciteit wordt gebruikt om groene waterstof te maken.

Dit doen we zowel op land als op waterstofhubs in de Noordzee.

Daarbij hebben we het doel van 6 tot 8GW elektrolysecapaciteit in 2032.

## Aanpassing:

We willen inzetten op windenergie op zee onder het voorbehoud van de uitkomsten van een geactualiseerd objectief onderzoek naar de economische en ruimtelijke haalbaarheid, uit te voeren voor verdere uitbreiding, inclusief de 21 GW aan wind op zee die is gepland voor 2031 en de 6 tot 8 GW elektrolysecapaciteit.

## Toelichting:

Voorzichtigheid met uitspreken van doelen cq jaartal is geboden aangezien wind op zee veel duurder blijkt dan ons jarenlang is voorgehouden. Een geluid dat vooral van D66 komt en onze stroom veel duurder maakt met als gevolg dat bedrijven over de grens worden gejaagd en zich buiten Nederland vestigen. Het effect van het dogmatische streven naar Wind Op Zee als ultieme oplossing leidt tot zowel negatieve (bedrijfs-) economische als ruimtelijke effecten met grote impact. Denk hierbij aan de sectoren visserij en recreatie.

Qua kostenanalyse goed om te realiseren dat het is verkocht als subsidievrij maar nu blijkt dat de belastingbetaler opdraait voor de kabels en trafo's op zee die meer dan € 1 miljard per GW kosten.

Ten tweede blijken de 'onbalanskosten' veroorzaakt door wind op zee zijn al 2 à 3 €-cent per

kilowattuur - gelijk aan de hele elektriciteitsprijs in China. Ten derde blijken de bouw- en onderhoudskosten veel hoger dan eerder gedacht - zie de miljardenverliezen van Siemens Gamesa en Orsted.

Gezien deze nieuwe feiten eerst inzetten op een brede impactanalyse van wind op zee met waterstof en andere opties voor energieopwek, waarbij het onderzoek wordt uitgevoerd door politiek neutrale adviesbureaus. Eerst een eerlijke en volledige vergelijking, dan pas beslissen.

**Advies:** Ontraden

## Toelichting advies:

In 2050 hebben we heel veel groene elektriciteit en groene waterstof nodig. Dat zal deels kernenergie zijn, maar ook wind op zee zal een onderdeel hiervan zijn. Daarbij heeft de indiener gelijk dat we niet dogmatisch op een bepaalde bron moeten inzetten. Desondanks is het met ons streven naar meer energie-onafhankelijkheid slim om nu wel de plannen concreet te maken zodat deze windparken er kunnen komen als daar de wens toe is. Daar is geen nieuw onderzoek voor nodig.

## Amendementnummer 424

**Indiener:** Leon Nelen

**Netwerk:** Zuid

**Regelnummers:** 3472 - 3472

**Type:** Schrappen

## Originele tekst:

In de toekomst kan dit gas omgezet worden in blauwe waterstof.

## Aanpassing:

Schrappen

## Toelichting:

# Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



De productie van blauwe waterstof (het omzetten van aardgas in waterstof) vereist Steam Methane Reforming als extra omzettingstap welke een energieverlies van 25 % geeft en dus een extra aardgasverbruik van 33 %. Ook levert de verbranding van waterstof extra condensatiewarmteverlies vergeleken met de directe verbranding van methaan. Al het aardgas dat op deze manier verspild wordt, moet vervolgens als LNG-aardgas worden aangevoerd.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

Blauwe waterstof zal in de toekomst een rol spelen in onze energievoorziening, al is het maar om de hoeveelheid groene waterstof indien nodig aan te kunnen vullen. Met blauwe waterstof kunnen we ook het verdienvermogen van gaswinning op de Noordzee bestendigen, wat goed is voor ons verdienvermogen en onze energie-onafhankelijkheid. Het is uiteindelijk aan bedrijven of zij wel of geen blauwe waterstof willen gebruiken.

## Amendementnummer 443

**Indiener:** Dolf Vink

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Landbouw, Natuur en Voedsel

**Regelnummers:** 3584 - 3584

**Type:** Toevoegen

**Originele tekst:**

We willen dat bij extern salderen alleen daadwerkelijk benutte ruimte wordt gebruikt.

**Aanpassing:**

De VVD sluit het uitwisselen van ammoniak voor NOx echter uit.

**Toelichting:**

Door de optie van extern salderen open te houden, wordt de noodzaak voor andere sectoren om stikstofuitstoot te verminderen verzacht. Daarmee wordt ook de wens om allen sectoren mee te laten doen onderuit gehaald.

**Advies:** Strekking overnemen

**Toelichting advies:**

We zijn het eens met de indiener dat het uitwisselen van NH<sub>3</sub> en Nox tot ongewenste gevolgen kan leiden, omdat in de zoektocht naar schaarse stikstofruimte het recht van de sterkste de bovenhand kan krijgen. Tegelijkertijd is het externe salderen thans een van de weinige mogelijkheden om ontwikkelruimte te krijgen voor economische activiteiten en projecten. Met "het verbeteren van de vergunningverlening" willen we dat hier zorgvuldig naar gekeken wordt. Suggestie is om de volgende zin toe te voegen (regelnummer 3585): "Bovendien willen we dat er regie komt op een rechtvaardige verdeling van schaarse stikstofruimte."

## Amendementnummer 464

**Indiener:** Pieter Stroop van Renen

**Netwerk:** Noord-Holland

**Regelnummers:** 3664 - 3667

**Type:** Wijziging

**Originele tekst:**

Naast controle op locatie, moet de toezichthouder via direct uitleesbare camerabewaking mee kunnen kijken.

Artificiële intelligentie kan hierbij een rol spelen.

Bij herhaaldelijke misstanden wordt een bedrijf gesloten, bij buitensporige incidenten gebeurt dit meteen.

De intensieve veehouderij zet aanvullende stappen op het gebied van dierenwelzijn.

## **Aanpassing:**

3664 Naast controle op locatie, moet de toezichthouder via direct uitleesbare camerabewaking in slachthuizen mee kunnen kijken.

3665 Artificiële intelligentie kan hierbij een rol spelen.

3666 Bij herhaaldelijke misstanden wordt een bedrijf gesloten, bij buitensporige incidenten gebeurt dit meteen.

3667 De intensieve professionele dierhouderijen zetten aanvullende stappen op het gebied van dierenwelzijn. Wegkwijnende dieren worden niet achtergelaten bij bedrijven die falen bij een inspectie, maar in beslag genomen.

## **Toelichting:**

In 3664 wordt toegevoegd "in slachthuizen".

In 3667 wordt "veehouderij" vervangen door "professionele dierhouderijen" en er wordt een zin toegevoegd.

De NVWA neemt geen adequate maatregelen als verwaarloosde dieren worden aangetroffen. De dieren worden niet meegenomen, maar achtergelaten in afwachting van een volgende inspectie. In veel gevallen moeten deze dieren dan alsnog worden afgemaakt. Wij willen dat de NVWA direct actie onderneemt bij dierenleed. Dieren worden in beslag genomen. Bij herhaalde overtreding volgt sluiting.

**Advies:** Deels overnemen

## **Toelichting advies:**

Voorstel is om deze passage aan te passen, mede op basis van andere amendementen: "We zorgen voor adequaat toezicht op slachthuizen en in de veehouderij."

## **Amendementnummer 465**

**Indiener:** Manon Stevens, Bram Cool, Donald Kreiken

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Liberaal Groen

**Regelnummers:** 3666 - 3666

**Type:** Toevoegen

## **Originele tekst:**

Bij herhaaldelijke misstanden wordt een bedrijf gesloten, bij buitensporige incidenten gebeurt dit meteen.

## **Aanpassing:**

We handhaven het verbod op onnodige lichamelijke ingrepen bij dieren.

## **Toelichting:**

Onnodige lichamelijke ingrepen bij dieren werden in 1996 verboden. De sector kreeg toen vijf jaar de tijd om zich aan te passen. 80 procent van de Nederlandse legkippenhouders is gestopt met snavelkappen. 65 procent van de Nederlandse varkensfokkers castrereert niet meer. Een minderheid doet dat nog wel, en wordt gedoogd. De EU Varkensrichtlijn laat het couperen van staarten en het inkorten van tanden toe om gedragsproblemen te voorkomen, mits dit niet routinematig gebeurt en eerst is geprobeerd om de achterliggende oorzaak van de problemen op te lossen. Aan die voorwaarden wordt niet voldaan: 99 procent van de varkens wordt preventief gecoupeerd. Het 'knippen' van hoektanden is verboden, 'vijlen' mag nog wel. Dat gaat met een slijptol. Acht op de tien veehouders onthoorn nog steeds (vaars)kalveren.

**Advies:** Strekking overnemen

## **Toelichting advies:**

We stellen voor, mede op basis van andere ingediende amendementen, om de volgende tekst in het verkiezingsprogramma op te nemen: "We willen naar een dierwaardige veehouderij voor alle diersectoren zoals dat in het convenant wordt gedefinieerd. Via het Convenant komen er nieuwe richtlijnen voor houderijsystemen, waarbij het welzijn en gezondheid van dieren het uitgangspunt zijn." We willen ruimte geven aan de deelnemende partijen, zoals agrarische- en dierenwelzijnsorganisaties, om te definiëren wat 'onnodige lichamelijke ingrepen' zijn.

# Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



## Amendementnummer 466

**Indiener:** Pieter Strop van Renen, Bram Cool, Donald Kreiken

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Liberaal Groen

**Regelnummers:** 3667 - 3667

**Type:** Toevoegen

### Originele tekst:

De intensieve veehouderij zet aanvullende stappen op het gebied van dierenwelzijn.

### Aanpassing:

We steunen het uitfaseren van kooisystemen in de hele Europese Unie.

### Toelichting:

In Nederland leven nog circa 7 miljoen dieren tijdelijk of permanent in kooien. Het gaat met name om kalveren, konijnen, leghennen en biggen. De Europese Commissie wil kooien in de hele EU uitfaseren en komt later dit jaar met voorstellen. Wij zetten in op een zo snel mogelijke uitfasering van kooien in Nederland en Europa.

**Advies:** Ontraden

### Toelichting advies:

Thans worden er in een convenant 'Dierwaardige Veehouderij' afspraken gemaakt door o.a. agrarische en dierenwelzijnsorganisaties over de ontwikkeling van dierenwelzijn voor een toekomstbestendige veehouderij. Daarnaast komt de Europese Commissie inderdaad met voorstellen over het uitfaseren van kooisystemen, voortkomend uit het Europese burgerinitiatief 'End the Cage'. We willen eerst deze voorstellen afwachten.

## Amendementnummer 472

**Indiener:** Pieter Strop van Renen

**Netwerk:** Noord-Holland

**Regelnummers:** 3667 - 3667

**Type:** Toevoegen

### Originele tekst:

De intensieve veehouderij zet aanvullende stappen op het gebied van dierenwelzijn.

### Aanpassing:

Stalbranden zijn een drama voor dieren en boeren. Dat gaan we aanpakken door het stellen van aanvullende eisen.

### Toelichting:

Tussen 2012 en 2020 waren er gemiddeld 37 stalbranden per jaar, waarvan 17 met dierlijke slachtoffers. Daarbij overleden gemiddeld 143.000 dieren per jaar, in totaal bijna 1,3 miljoen in 8 jaar tijd. Stalbranden zijn desastreus voor veehouders en veroorzaken ongekend dierenleed. De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft de regering opgeroepen om meer maatregelen te treffen om stalbranden bij veehouderijen te voorkomen.

**Advies:** Strekking overnemen

### Toelichting advies:

Eens met de indieners om een passage op te nemen over het voorkomen van stalbranden. Voorstel voor toevoeging als volgt; "Stalbranden zijn een drama voor dieren en boeren. We gaan in samenspraak met de sector aanvullende maatregelen nemen om het aantal branden te verminderen."

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3

## Hoofdstuk 7: Zorg met gezond verstand



### Amendementnummer 475

**Indiener:** Tim Reysoo, Pieter Stroop van Renen, Bram Cool

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Liberaal Groen

**Regelnummers:** 3677 - 3677

**Type:** Toevoegen

#### Originele tekst:

Deze zetten we alleen nog in als dit de enige manier is om een verbetering van de volksgezondheid te bewerkstelligen.

#### Aanpassing:

Er komt een onafhankelijke toezichthouder voor dierenwelzijn onder het ministerie van Veiligheid en Justitie

#### Toelichting:

Er is bij de NVWA groot tekort aan dierenartsen en inspecteurs. Velen hebben de organisatie verlaten, omdat ze zich tegengewerkt voelden wanneer ze op wilden treden tegen dierenmishandeling. Ruim drie jaar na een vernietigend rapport over misstanden in de vee- en vleessector is er bij de NVWA niets veranderd. ('Klokkenluiders: toezicht op dierenmishandeling schiet tekort, angstcultuur binnen NVWA,' Eenvandaag, 7 april 2023.) Dierenwelzijn en voedselveiligheid zijn twee verschillende taken en horen niet in één instantie thuis.

**Advies:** Ontraden

#### Toelichting advies:

We zijn het eens met de indieners dat de toezichthouder, de NVWA, verder versterkt moet worden. In Rutte IV zijn hier middelen voor vrijgemaakt. De NVWA is als gevolg van een reorganisatie opgericht in 2012. Het lijkt ons onverstandig om nu opnieuw te pleiten voor een herstructurering van de toezichthouder.

### Amendementnummer 489

**Indiener:** Houben, Keunen, Mohr

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg

**Regelnummers:** 3769 - 3769

**Type:** Toevoegen

#### Originele tekst:

Daarom komt er een 'Nationale Strategie Vrouwengezondheid'.

#### Aanpassing:

3769 Daarom komt er een 'Nationale Strategie Vrouwengezondheid'.

\* Creëer een gezonde leefomgeving. Door het creëren van een gezonde leefomgeving, waarin de gezonde keuze voor de hand ligt, stimuleren we gezond gedrag bij alle burgers en bevordert de overheid de volksgezondheid zonder de individuele keuzevrijheid aan te tasten. Bovendien houdt de vrijheid van het individu op daar waar de vrijheid en gezondheid van de ander schade wordt toegebracht.

#### Toelichting:

Onder het kopje 'Kwaliteit van leven voorop' wordt gerefereerd aan de rol van de omgeving. Deze komt echter niet voldoende tot uiting in de daaronder vermelde bullet points. Deze toevoeging sluit bovendien goed aan bij de titel "De VVD wil een gezond, fit en weerbaar Nederland." Het is bij uitstek liberaal om in te zetten op een gezonde leefomgeving omdat het individu hier geen individuele zeggenschap en invloed op heeft.

**Advies:** Strekking overnemen

**Toelichting advies:**

We nemen de strekking van dit amendement over. Het is goed om te benadrukken dat mensen de handvatten moeten hebben om gezonde keuzes te kunnen maken. Dit zullen we bevorderen waar nodig. We willen voorstellen de amendementen 490, 491, 488 en 489 eventueel samen te voegen, gezien deze amendementen hetzelfde thema benadrukken. Een brede preventie-alinea in de inleiding (na regelnummer 3703 of 3712) zou kunnen luiden: 'Onze economie en samenleving heeft baat bij een goede volksgezondheid. De overheid heeft een belangrijke rol in het creëren van handvatten voor mensen om gezonde keuzes te kunnen maken. Te denken valt aan een groene leefomgeving, voldoende sportplekken en laagdrempelige hulppunten waar mensen ook terecht kunnen voor leefstijladvisering. We nemen maatregelen om gezondheidsbevordering te stimuleren, en ongezond gedrag te ontmoedigen, zonder mensen in hun vrijheid te beperken.'

## Amendementnummer 494

**Indiener:** Jeroom Remmers

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg

**Regelnummers:** 3849 - 3849

**Type:** Wijziging

**Originele tekst:**

We maken bindende afspraken met producenten en supermarkten over het gezonder maken van voeding.

**Aanpassing:**

We maken wettelijke bindende afspraken voor producenten en supermarkten over het gezonder maken van voeding. We verhogen de BTW op ongezonde producten en gaan de opbrengsten daarvan inzetten om gezonde voeding goedkoper te maken.

**Toelichting:**

Het gaat om wettelijke afspraken voor producenten en supermarkten ipv bindende afspraken met producenten en supermarkten (wat meer naar een convenant neigt, waarbij doelen meestal niet gehaald worden zoals bij het Preventie Akkoord). Gezondheids Fondsen pleiten om gezond voedsel binnen de Schijf van Vijf (zoals groenten en fruit) goedkoper te maken en voedsel duurder met een negatieve impact op gezondheid buiten de Schijf van Vijf (denk aan junkfood, frisdrank en bewerkt vlees). Door gezond voedsel veel goedkoper te maken dan ongezond voedsel duurder te maken, wordt voedsel netto zelfs goedkoper.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

We ontraden dit amendement. Recent is uit onderzoek gebleken dat het het neutraliteitsprincipe een gedifferentieerd btw-tarief ongeschikt maakt als instrument om de consumptie van groente en fruit te stimuleren. Ook de effectiviteit van de maatregel om btw op groente en fruit te verlagen blijkt gering en diverse afbakeningsvarianten zijn juridisch zeer kwetsbaar. Tot slot, door voor ongezonde producten (waarbij ook de vraag is wat de definitie is?) een hoger btw-tarief te vragen, introduceren we én een nieuw btw-tarief en worden de boodschappen ook duurder.

## Amendementnummer 519

**Indiener:** Lex van Eijndhoven, Pepijn van den Hoogenband en Ad Antonisse

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg

**Regelnummers:** 3886 - 3887

**Type:** Schrappen

**Originele tekst:**

Ook wordt het pgb voortaan alleen ingezet voor zorg.

# Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



Ondersteuning moet gemakkelijk in natura te regelen zijn via de gemeente.

## **Aanpassing:**

Regels schrappen

## **Toelichting:**

Als zorg en begeleiding qua financiering uit elkaar getrokken worden en voor het gemeentelijke deel ook nog geldt dat het in natura moet, dan kunnen veel budgethouders niet meer die 24/7 regie die past bij hun persoonlijke leefsituatie voor elkaar krijgen, hetgeen weer onevenredige druk neerlegt bij de mantelzorgers.

De toename van bureaucratie die dit daarnaast voor betrokkenen betekent (twee instanties waarmee afspraken gemaakt moeten worden in plaats van één) past ook niet bij de belofte van het verkiezingsprogramma dat de menselijke maat terug moet komen.

De maatregel betekent een toename van mensen die niet meer thuis kunnen blijven. Daarmee groeit de druk op residentiële zorg met vermoedelijk per saldo hogere uitgaven en meer schaars zorgpersoneel.

**Advies:** Deels overnemen

## **Toelichting advies:**

We nemen dit amendement gedeeltelijk over. De VVD hecht aan het pgb, maar wil wel benadrukken dat pgb primair een zorginstrument zou moeten zijn. Op dit moment werkt pgb-inzet voor ondersteuning veel misbruik in de hand. Het bieden van goede maatwerkvoorzieningen ter ondersteuning van de participatie en zelfredzaamheid aan ingezetenen van een gemeente die daartoe op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit hun sociale netwerk niet of onvoldoende in staat zijn is een nadrukkelijke taak die gemeenten hebben op grond van de Wmo2015. Mensen moeten niet noodgedwongen gebruik moeten maken van een pgb omdat gemeenten hun ondersteuningstaken niet op orde hebben. Daar willen we wat aan doen. Een alternatief tekstvoorstel bij regel 3886-3887 zou kunnen zijn: 'We bevorderen dat pgb voornamelijk ingezet wordt voor zorg. Ondersteuning moet makkelijker in natura via gemeenten geregeld kunnen worden. We zorgen ervoor dat gemeenten zich nadrukkelijk aan deze verantwoordelijkheid houden.'

## **Amendementnummer 520**

**Indiener:** Marieke van Gastel, Floris van Wanrooij en Len Snelders

**Netwerk:** Zuid

**Regelnummers:** 3884 - 3889

**Type:** Wijziging

## **Originele tekst:**

\* Persoonsgebonden budget zoals het bedoeld is.

We willen dat wanneer iemand zelf in staat is om het pgb te beheren, diegene een pgb krijgt.

Ook wordt het pgb voortaan alleen ingezet voor zorg.

Ondersteuning moet gemakkelijk in natura te regelen zijn via de gemeente.

We maken het eenvoudiger om fraude aan te pakken.

## **Aanpassing:**

Het persoonsgebonden budget moet terug naar de oorspronkelijke bedoeling. Voor eigen regie van mensen die levensbreed en levenslang afhankelijk zijn van hulp. Het geeft hen de mogelijkheid om die hulp naar eigen behoefte in te vullen, om zelf hulpverleners te kiezen en zorg en ondersteuning te krijgen op de plek en tijd waarop zij het nodig hebben. We willen dat wanneer iemand zelf in staat is om het pgb te beheren, diegene een pgb krijgt. We maken het eenvoudiger om fraude aan te pakken.

## **Toelichting:**

Het pgb is een waardevol instrument ooit geïnitieerd door de VVD. De tekst die er nu staat dekt de lading niet en doet geen recht aan het liberale gedachtegoed waar dit instrument echt bij past. Het pgb is essentieel voor mensen met een levenslange zorgvraag die eigen regie voeren over hun leven en door juist zorg en ondersteuning vanuit een pgb mee kunnen doen in de maatschappij.



**Advies:** Deels overnemen

**Toelichting advies:**

We nemen dit amendement gedeeltelijk over. De VVD ziet net als de indiener de meerwaarde van het pgb, dat zullen we extra onderstrepen. We willen wel benadrukken dat pgb primair een zorginstrument zou moeten zijn. Op dit moment werkt pgb-inzet voor ondersteuning veel misbruik in de hand. Het bieden van goede maatwerkvoorzieningen ter ondersteuning van de participatie en zelfredzaamheid aan ingezetenen van een gemeente die daartoe op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit hun sociale netwerk niet of onvoldoende in staat zijn is een nadrukkelijke taak die gemeenten hebben op grond van de Wmo2015. Mensen moeten niet noodgedwongen gebruik moeten maken van een pgb omdat gemeenten hun ondersteuningstaken niet op orde hebben. Daar willen we wat aan doen. Een alternatief tekstvoorstel bij regel 3886-3887 zou kunnen zijn: We bevorderen dat pgb voornamelijk ingezet wordt voor zorg. Ondersteuning moet makkelijker in natura via gemeenten geregeld kunnen worden. We zorgen ervoor dat gemeenten zich nadrukkelijk aan deze verantwoordelijkheid houden.'

## Amendementnummer 541

**Indiener:** Nick Ottens

**Netwerk:** Amsterdam

**Regelnummers:** 3976 - 3976

**Type:** Toevoegen

**Originele tekst:**

Zodat mensen die zware mentale zorg vragen en hulp hard nodig hebben die ook krijgen.

**Aanpassing:**

Thuiskweek van cannabis wordt onder strikte voorwaarden legaal voor eigen medicinaal gebruik.

**Toelichting:**

Cannabis kan pijn verlichten bij patiënten die lijden aan multiple sclerose, spierkrampen en zenuwpijn. In 2017 nam de Tweede Kamer een motie aan om medicinale thuisweek te legaliseren. Dat is nog steeds niet gebeurd.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

We ontraden dit amendement. We gaan ervan uit dat de indiener doelt op de motie en het amendement van het lid Van Tongeren (GL) over thuisweek van medicinale cannabis. De VVD heeft destijds tegen dit amendement en de motie gestemd. Op dit moment is medicinale cannabis bij de apotheek beschikbaar op voorschrift van de huisarts. Wij willen niet tornen aan het huidige verbod op thuisweek.

## Hoofdstuk 8: De menselijke maat terug

### Amendementnummer 496

**Indiener:** Martin Hooftman

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

**Regelnummers:** 4145 - 4148

**Type:** Schrappen

**Originele tekst:**

\* Versplintering tegengaan.

Er zijn in de Tweede Kamer steeds meer partijen vertegenwoordigd, met versplintering als gevolg.



# Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



We houden vast aan evenredige vertegenwoordiging, maar als oplossing voor de versplintering denken we aan een kiesdrempel.

**Aanpassing:**  
schrappen

## **Toelichting:**

Versplintering is een keuze van de kiezer en is daarnaast het gevolg van afsplitsingen. Een kiesdrempel is een inbreuk op evenredige vertegenwoordiging en ook arbitrair. Het verkrijgen van een meerderheid voor een kabinet is het echte probleem, maar enkel een hoge kiesdrempel zou dit kunnen vergemakkelijken. Om die redenen is een kiesdrempel niet democratisch en ook niet effectief.

**Advies:** Ontraden

## **Toelichting advies:**

Er is in de Kamer sprake van versplintering. We willen onderzoeken hoe we iets aan de versplintering kunnen doen. We denken aan een kiesdrempel. Een kiesdrempel is een mogelijkheid, naast andere opties, al dan niet in combinatie. Daar doen we onderzoek naar. We moeten vasthouden aan de evenredige vertegenwoordiging.

## Amendementnummer 497

**Indiener:** Leon Scholten, Patrick van Schie, Arjen Benedictus, Jamie Bosman en Machel Nuyten-Tjondronegoro

**Netwerk:** 's-Gravenhage

**Regelnummers:** 4145 - 4147

**Type:** Schrappen

## **Originele tekst:**

\* Versplintering tegengaan.

Er zijn in de Tweede Kamer steeds meer partijen vertegenwoordigd, met versplintering als gevolg. We houden vast aan evenredige vertegenwoordiging, maar als oplossing voor de versplintering denken we aan een kiesdrempel.

## **Aanpassing:**

Schrappen zinnummer 4145 t/m zinnummer 4147

## **Toelichting:**

Nederland heeft eigenlijk al een kiesdrempel, van één zetel. (Lijsten met minder stemmen kunnen geen restzetel krijgen.) Dit verhogen betekent effectief het weggooien van stemmen omdat deze burgers op de verkeerde partij hebben gestemd, terwijl ze wel meer dan 1/150ste van het electoraat vormen. Past niet goed bij de "menselijke maat". Bovendien is betwistbaar of de versplintering het probleem is.

**Advies:** Ontraden

## **Toelichting advies:**

We willen onderzoeken hoe we iets aan de versplintering kunnen doen. We denken aan een kiesdrempel. Een kiesdrempel is een mogelijkheid, naast andere opties. Daar doen we onderzoek naar. We moeten de evenredige vertegenwoordiging behouden.

## Amendementnummer 498

**Indiener:** Jordy Loof, Gert Jan van Gendt

**Netwerk:** Rijswijk

**Regelnummers:** 4145 - 4147

**Type:** Wijziging

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



## Originele tekst:

\* Versplintering tegengaan.

Er zijn in de Tweede Kamer steeds meer partijen vertegenwoordigd, met versplintering als gevolg. We houden vast aan evenredige vertegenwoordiging, maar als oplossing voor de versplintering denken we aan een kiesdrempel.

## Aanpassing:

'Evenredige vertegenwoordiging. We houden vast aan evenredige vertegenwoordiging.'

## Toelichting:

Hiermee wordt het voorstel voor het instellen van een kiesdrempel geschrapt. Een hogere kiesdrempel past niet binnen het Nederlandse stelsel en de Nederlandse politieke cultuur waarin 'minderheidsgroepen' ook de kans krijgen om hun stem te laten horen in de Tweede Kamer. Daarnaast zou een kiesdrempel om enig substantieel effect te hebben al snel erg hoog moeten liggen. Dit is onwenselijk en waarschijnlijk ook niet haalbaar in het huidige politiek landschap. Het zou ook afbreuk doen aan het feit dat we vasthouden aan het stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

**Advies:** Ontraden

## Toelichting advies:

We willen onderzoeken hoe we iets kunnen doen aan de versplintering in de Tweede Kamer. We denken aan een kiesdrempel. Een kiesdrempel is een mogelijkheid, naast andere opties, al dan niet in combinatie. Daar doen we onderzoek naar.

## Amendementnummer 499

**Indiener:** Max Kerremans

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

**Regelnummers:** 4147 - 4147

**Type:** Wijziging

## Originele tekst:

We houden vast aan evenredige vertegenwoordiging, maar als oplossing voor de versplintering denken we aan een kiesdrempel.

## Aanpassing:

We hechten sterk aan ons systeem van evenredige vertegenwoordiging. Maar voor het tegengaan van de zogenoemde versplintering willen we op korte termijn een fundamenteel onderzoek naar de mogelijkheden die ook andere methoden dan alleen de kiesdrempel bieden om, door verkleining van het aantal fracties, te komen tot slagvaardiger en effectievere volksvertegenwoordiging(en).

## Toelichting:

Verzwakking van de positie van onze volksvertegenwoordiging(en) door de zogenoemde versplintering kan op meer en mogelijk betere manieren worden tegen gegaan dan alleen door een kiesdrempel. Nu alleen het 'denken aan een kiesdrempel' noemen ontnemt het zicht op andere / mogelijk betere methoden om versplintering tegen te gaan.

**Advies:** Strekking overnemen

## Toelichting advies:

Als oplossing voor de versplintering kan worden gedacht aan een kiesdrempel, maar er kan ook naar andere mogelijkheden worden gekeken, al dan niet in combinatie. Daar doen we onderzoek naar. We houden vast aan de evenredige vertegenwoordiging

## Amendementnummer 544

**Indiener:** Menno Loos, Ab van der Torre

**Netwerk:** Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg

**Regelnummers:** 3984 - 3998

**Type:** Wijziging

## Originele tekst:

Medische ethiek

We willen dat mensen eigen keuzes over hun leven kunnen maken, en houden daarbij zorgvuldig rekening met mensen die anders in het leven staan over deze vraagstukken.

\* Voortplantingsgeneeskunde verbeteren.

We maken meer ruimte voor onderzoek om onze voortplantingsgeneeskunde te verbeteren en onderzoek naar de ontwikkeling van bijvoorbeeld ernstige genetische aandoeningen.

\* Meer mogelijkheden om ernstige erfelijke aandoeningen niet door te geven.

Dragers van een ernstige erfelijke aandoening hoeven zelf niet (ernstig) ziek te worden, maar kunnen de aandoening later wel doorgeven aan de eigen kinderen, die mogelijk wel ziek kunnen worden.

We willen dat ouders de keuze hebben om ook dragerschap van een geslachtsgebonden erfelijke aandoening niet door te geven.

\* Medisch-ethisch gesprek.

Het gesprek over maatschappelijke keuzes die we (moeten) maken in de gezondheidszorg, bijvoorbeeld over bekostiging van dure behandelingen, moet de politiek met alle betrokkenen, zoals patiënten, zorgmedewerkers, de farmaceutische industrie en verzekeraars voeren.

Daartoe gaan we een medisch-ethisch gesprek opstarten.

\* Een waardig levenseinde.

We willen de mogelijkheid voor iedereen (inclusief mensen met een voltooid leven zonder medische oorzaak) om zelf te kiezen voor een waardig levenseinde, mits dit volgens zorgvuldige procedures en eisen gebeurt.

Dit geldt voor zowel euthanasie, hulp bij zelfdoding als 'voltooid leven'.

We verbeteren de kwaliteit van levenseindezorg en arts en patiënt gaan tijdig met elkaar in gesprek over wensen ten aanzien van het levenseinde, en maken hier afspraken over.

## Aanpassing:

Tekst aanpassen naar:

Medische ethiek Medisch ethische onderwerpen worden steeds relevanter voor de samenleving. Er kan steeds meer door wetenschappelijke vooruitgang. De individuele zelfbeschikking is voor de VVD een belangrijke rode draad. Hulp bij het maken van keuzes en daarmee versterken van de autonomie is soms noodzakelijk. De VVD blijft altijd staan voor de individuele keuzevrijheid van de vrouw voor abortus en staat achter onderzoek dat de toepassingen van prenatale genetische screening ondersteunt. De VVD hecht aan een waardig levenseinde waarbij niemand de plicht heeft om te blijven leven. Om 'het lijden aan het leven' te beperken, dient de samenleving gericht te zijn op de kwaliteit van het leven zoals die door mensen zelf wordt ervaren. De palliatieve zorg moet gaan over de kwaliteit van het resterende leven van de individuele mens. De VVD wil daarom de autonomie over het levenseinde van burgers nadrukkelijk versterken. Daarom moet de rechtsgeldigheid van de schriftelijk wilsverklaring nog meer waarde worden toegekend. Het gesprek met professionals over de mogelijkheden rondom het levenseinde moet gestimuleerd worden. Voltooid leven beschouwt de VVD niet als een aan medici gerelateerd onderwerp. Uiteraard vergt dit wel betrokkenheid van professionals. De komende jaren zetten we in op: Begin van het leven Onderzoek Meer medisch-wetenschappelijk onderzoek naar voortplantingstechnieken en het voorkomen van ernstige genetische afwijkingen. We verruimen wetgeving rondom geslachtskeuze bij zeer ernstige erfelijke aandoeningen die bij het ene geslacht vaker voorkomen dan bij het andere, zoals het BRCA-gen en plotselinge blindheid. De mogelijkheid geldt ook bij een reële kans op dragerschap.

Fertiliteitsbehandeling De opbrengst van een fertiliteitsbehandeling kan verhoogd worden als er rondom embryo's meer mogelijkheden benut worden, zoals het verlengen van de terugplaatstermijn bij embryo's. Tijdens het leven Maatschappelijke keuzes in de zorg Gekeken moet worden hoe de politiek meer op afstand gehouden kan worden bij keuzes over bijvoorbeeld behandelvergoedingen.

Individuele keuzes in de zorg Er is betere informatie-uitwisseling nodig tussen de hulpvrager en de behandelaar: verwachte kwaliteit van leven, gevolgen van de behandeling en gewonnen levenstijd. De behandelaar of een adviseur kan de hulpvrager ondersteunen bij het maken van de juiste keuzes. Daarbij kan de introductie van een time-out periode behulpzaam zijn. Post covid Post covid/long covid vraagt meer aandacht. Terugkeer naar en deelname aan de maatschappij met goede medische en maatschappelijke ondersteuning moeten centraal staan. Einde van het leven Passende bekostiging palliatieve zorg We gaan door met het nationaal programma palliatieve zorg waarbij wij veel waarde hechten aan een intensieve en goede samenwerking tussen zorgverleners van verschillende instellingen (transmurale zorg). Zo zorgen we voor een zo hoog mogelijke kwaliteit van

## ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



leven van patiënten voor wie genezing niet meer mogelijk is. Schriftelijke wilsverklaring Een schriftelijke toegankelijke wilsverklaring waarin individuele burgers samen met hun (huis)arts afspraken kunnen vastleggen over de laatste levensfase is van groot belang. Hierin zou onder meer opgenomen moeten worden in welke situaties er wel of niet behandeld moet worden, in welke situaties er wel of niet gereanimeerd moet worden en wat de eventuele wensen zijn voor euthanasie. Als mensen nagedacht hebben over orgaandonatie na euthanasie, kan een eventuele wens daartoe opgenomen worden in de wilsverklaring. De wilsverklaringen moeten voldoende grond bieden voor hulpverleners om later naar te handelen. Waardig levenseinde Iedereen verdient de mogelijkheid om zelf te kiezen voor een waardig levenseinde. Er moet meer aandacht komen voor de positie van psychiatrische patiënten en dementerenden wat helaas nog niet altijd vanzelfsprekend is. Daarom is meer voorlichting aan artsen en advies aan hulpvragers noodzakelijk, bijvoorbeeld via deskundighedscentra voor euthanasie. Dit alles uiteraard zonder afbreuk te doen aan zorgvuldige procedures en eisen. Het moet ook mogelijkheid zijn om zonder medische oorzaak zelf te kiezen voor een waardig levenseinde (voltooid leven). In tegenstelling tot euthanasie hoort voltooid leven niet tot het medisch domein. Om tot de vereiste zorgvuldige procedure en eisen te komen, zal hier een aparte structuur voor opgezet moeten worden. Hoe en welke professionals de zorgvuldigheid moeten bewaken is onderdeel van debat. Er moet hoe dan ook bewaakt worden dat er niet ook maar enige maatschappelijke druk wordt uitgeoefend tot een 'vrijwillige' levensbeëindiging. Mogelijk kan de kennis en kunde die is opgebouwd bij de toetsing van de euthanasiepraktijk gebruikt worden bij de toetsing van een voltooid leven praktijk. Dat er net als bij euthanasie in het begin terughoudendheid wordt betracht en streng wordt getoetst is een voorwaarde voor een maatschappelijk verantwoorde invoering van een voltooid leven wet. Transparantie Het is essentieel dat een (huis)arts en patiënt tijdig met elkaar praten over eventuele behandelbeperkingen en de wensen rondom het levenseinde, zodat een patiënt eventueel kan kiezen voor een andere arts en artsen niet hoeven mee te werken aan een procedure waar zij principiële bezwaren tegen hebben. Verruiming van het tarief van huisartsen voor levenseindegesprekken zal stimulerend werken.

### **Toelichting:**

Deze inbreng hebben we gebaseerd op het vorige verkiezingsprogramma waarin veel meer medische ethische kwesties stonden. Uiteraard heeft het Netwerk Gezondheid & Zorg (G&Z) i.s.m. met de werkgroep ethiek die tekst geactualiseerd. Partijleden met veel kennis van zaken op het gebied van ethiek en met een zeer gevarieerde achtergrond (medisch, verplegend, verzorgend, economisch, filosofisch, juridisch en sociaal) hebben zich zeer zorgvuldig over de tekst gebogen. Het netwerk G&Z heeft die tekst gedeeld met de VP-commissie. Wij zijn van mening dat onze eigen tekst de VVD in het nieuwe politieke krachtenveld, de mogelijkheid biedt echte liberale en genuanceerde keuzes te maken op een breed medisch ethisch terrein. We hopen bij de behandeling te vernemen waarom in de oorspronkelijke tekst slechts een klein aantal medisch ethische onderwerpen wordt aangesneden, en dan soms ook nog eens zo bondig dat het niet concreet wordt of veel vragen oproept. Wij zijn voor een bredere blik en met meer nuance zoals gebruikelijk voor een paragraaf medische ethiek in een VVD-verkiezingsprogramma.

**Advies:** Deels overnemen

### **Toelichting advies:**

We nemen dit amendement gedeeltelijk over. Het standpunt dat voltooid leven een niet aan medicogerelateerd onderwerp is, is onderdeel van het maatschappelijke en politieke debat, daar willen we niet op vooruitlopen. De VVD wil die afweging niet voor individuen maken. De strekking van de teksten omtrent fertiliteitsbehandelingen, embryo-onderzoek, maatschappelijk gesprek, de schriftelijke wilsverklaring en betere informatie-uitwisseling zullen we verwerken in de tekst. De tekstsuggesties omtrent passende bekostiging palliatieve zorg en transparantie levenseindegesprek zijn in lijn met de teksten uit het vkp 2021. We zullen dan ook die teksten gebruiken. De tekstsuggestie omtrent long-covid vervatten we in de staande tekst. De tekstsuggestie over een waardig levenseinde nemen we gedeeltelijk over, in lijn met de notie dat we het standpunt dat voltooid leven een niet aan medicogerelateerd onderwerp is en een aparte structuur behoeft niet overnemen, maar onderdeel vinden van de maatschappelijke en politieke discussie.

## **Amendementnummer 558**

**Indiener:** Casper Sonderen

**Netwerk:** Achterhoek

**Regelnummers:** 4147 - 4147

# ► Amendementenoverzicht Leeswijzer-3



**Type:** Toevoegen

**Originele tekst:**

We houden vast aan evenredige vertegenwoordiging, maar als oplossing voor de versplintering denken we aan een kiesdrempel.

**Aanpassing:**

Ook denken we aan het terugdringen van afsplitsingen van politieke partijen. Het moet voor volksvertegenwoordigers moeilijker gemaakt worden om op te stappen bij een partij en hun zetel mee te nemen naar een andere partij, zodat de politieke keuze van de kiezer gerespecteerd blijft.

**Toelichting:**

De Kieswet dient met de tijd mee te gaan en behoeft aanpassingen die zich bewegen richting onze huidige tijd. De kiezer kiest een partij die het dichtst bij hem staat en hem het meest aanspreekt. Daarbij speelt de inhoud van een verkiezingsprogramma een grote rol. Vervolgens kijkt de kiezer naar de kandidaat die hem het meest bevalt of dichtbij hem staat. De praktijk laat zien dat afsplitsers hun zetel meenemen en zich vervolgens commiteren aan andere verkiezingsprogramma's en politieke visies, waarmee ze geen recht doen aan de politieke keuze die de kiezer heeft gemaakt. Om die keuze structureel te respecteren moet het opstappen met behoud van de zetel drastisch moeilijker gemaakt worden. Dit kan onder andere door de Kieswet aan te passen.

**Advies:** Ontraden

**Toelichting advies:**

Het amendement suggereert om de Kieswet hiervoor te wijzigen, maar de voorstellen zijn naar verwachting niet verenigbaar met art. 54 Grondwet. In de appreciatie van amendement 499 wordt wel het onderliggende punt om breed te kijken naar maatregelen tegen politieke versplintering overgenomen in het verkiezingsprogramma.